

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
giannis.kalogeropoulos@gmail.com • no14m14h@psdip.gr/

Όμορφε κόσμε, πού είσαι

» Sally Rooney (μτφρ. Στέλλα Κάσδαγλη, εκδόσεις Πατάκη)

Ανέβαλλα διαρκώς τη γνωριμία με τη Σάλλυ Ρούνεϋ. Από το 2017 για την ακρίβεια, όταν και κυκλοφόρησε το πρώτο της βιβλίο στα ελληνικά. Κάπου ανάμεσα στο είναι/δεν είναι λογοτεχνία παράπεσε η δική μου περιέργεια/επιθυμία. Αλλά δεν χάθηκε. Πρόσφατα επέστρεψα σ' ένα μέρος που ο κόσμος, κάποιες στιγμές, έδειχνε όντως όμορφος. Ήταν μια δύσκολη επιστροφή, όμορφη με δυσβάσταχτη. Με τη Μ. ανταλλάξαμε βιβλία συχνά-πυκνά. Εμένα μου άρεσε, είπε. Ούτε εκείνη είχε διαβάσει άλλο βιβλίο της νεαρής Ιρλανδής. Είχαμε δει σε σειρά το Κανονικό άνθρωπο, είχαμε ενθουσιαστεί και είχαμε προγραμματίσει να δούμε και το Συζητήσεις με φίλους, εκείνη το είχε καταγράψει στο σημειωματάριό της μάλιστα- από καταχωρήσεις για το μέλλον, άλλο τίποτα. Πήρα το βιβλίο μαζί μου φεύγοντας- είχα ήδη αρχίσει να διαβάζω τις πρώτες σελίδες στην πλευρά του καναπέ που τόσο άνετα και οικεία ένιωθα.

Η Άλις συναντήθηκε νωρίς με την επιτυχία. Τα βιβλία της βραβεύτηκαν, πούλησαν, μεταφράστηκαν. Εκείνη ωστόσο δεν άντεξε. Υποχώρησε συναισθηματικά, κατακλύθηκε σε βαθύ σκοτεινά. Ελάβε και ιατρική γνωριμότητα να το πιστοποιεί. Άφησε πίσω της το Δουβλίνο για ένα χωριό παραθαλάσσιο, μακριά από τον πάσης φύσεως θόρυβο. Μέσω τίντερ, βγήκε ραντεβού με τον Φίλιξ, που για λίγο άντεξε τη δοκιμή της ζωής στο Λονδίνο πριν γυρίσει στον γνώριμο μικρόκοσμο, εκεί που δεν διατηρεί και την καλύτερη φήμη, αλλά αντέχει να ζει δουλεύοντας σε μια αποθήκη. Η Αίλιν γνωρίστηκε με την Άλις στη σχολή. Κολλητές. Λιγότερο λαμπερή καριέρα, επιμηλύνια σ' ένα λογοτεχνικό περιοδικό που επιζεί χάρη στην κρατική χρηματοδότηση. Συγκατοικεί με αγνώστους εν μέσω στεγαστικής υστερίας, επικειρεί να συνέλθει από έναν χωρισμό, κυρίως όμως παλεύει να απαντήσει στο ερώτημα ποια (θα ήθελε να) είναι τώρα που μεγαλώνει (ή μεγάλωσε). Όταν εκείνη γεννήθηκε, ο Σάιμον ήταν κιόλας πέντε, μεγάλο παιδί με αναμνήσεις, συστήθηκαν ως οικογενειακοί φίλοι, με τον καιρό όμως η σχέση τους απογαλακτίστηκε. Εκείνος δουλεύει στην επικοινωνία ενός αριστερού κόμματος, ξεπληρώνει με σχετική άνεση το δάνειο πρώτης κατοικίας, αναλώνεται σε σχέσεις με νεότερες κοπέλες. Αυτοί είναι, σε πολύ αδρές γραμμές, οι τέσσερις κεντρικοί χαρακτήρες του Όμορφε κόσμε, πού είσαι.

Η Ρούνεϋ επιστρατεύει εναντίον έναν παντογνώστη αφηγητή και την ηλεκτρονική συνομιλία της Άλις με την Αίλιν για να αφηγηθεί μια ιστορία συγκαιρινή, κυρίως για όσους βρίσκονται κάπου ανάμεσα στην τρίτη και πέμπτη δεκαετία της ζωής τους. Με τον συγκεκριμένο αφηγηματικό τέχνασμα πετυχαίνει να συγκολλήσει τις επιμέρους ιστορίες που αποτελούν το μυθιστόρημα σ' ένα ενιαίο σώμα, αναδεικνύοντας τις μεταξύ τους σχέσεις. Και αυτό είναι άκρως σημαντικό ως προς την αναγνωστική πρόσληψη, αλλιώς θα

επρόκειτο για ένα υπερβολικά χαλαρό σπονδυλωτό μυθιστόρημα που δύσκολα θα λειτουργούσε ως κατασκευή. Ταυτόχρονα όμως, εστιάζοντας τότε εδώ και τότε εκεί, η Ρούνεϋ καταφέρνει κάτι ακόμα σημαντικότερο, να συμπεριλάβει στην ιστορία της τον κόσμο εντός του οποίου ζουν οι τέσσερις τους, τη μεγάλη εικόνα της εποχής, προσφέροντας στον αναγνώστη επιπλέον λαβές και εμβασμόν ταύτισης και συμπεριληψής, το αίσθημα πως αυτή η ιστορία τον αφορά καθώς μιλάει για πρόσωπα και καταστάσεις σε έντονο βαθμό οικείες.

Οι κοπέλες, λόγω της μεταξύ τους αλληλογραφίας, έχουν πιο μεγάλο εκτόπισμα ως χαρακτήρες, ενώ οι αντίστοιχοι αντρικοί είναι κατά κάποιο τρόπο πιο συμπληρωματικοί. Εντούτοις, και οι τέσσερις βασικοί χαρακτήρες είναι καλοσχηματισμένοι και πειστικοί, αληθινοί και σύγχρονοι. Εκείνο που κυρίως τους χαρακτηρίζει, όπως και την εποχή άλλωστε, είναι το αίσθημα της αβεβαιότητας, η ανάγκη για νοηματοδότηση της ύπαρξης σε όλες της πτυχές της καθημερινότητας, αλλά και η διαρκώς παρούσα αίσθηση πως ο κόσμος αυτός διολισθαίνει προς τον ίδιο του τον αφανισμό, πως η πτώση αυτή είναι μια ανεπληπτή και ταχεία. Οι χαρακτήρες της Ρούνεϋ ανήκουν σε μια γενιά που, όπως κάθε γενιά, εκφράζει από νωρίς τις ενστάσεις και την απόρριψη προς τις προηγούμενες, ένα μεγαλοπρεπές και βροντώδες εμείς δεν θα ζήσουμε έτσι, μα μεγαλώνοντας έρχεται αντιμετώπιση, όπως κάθε προηγούμενη γενιά, με τα αδιέξοδα και την απουσία λύσεων, ενώ η συντήρηση και-ροφυλακτεί. Κάποια στιγμή, για να δώσω ένα παράδειγμα, η Αίλιν, που νωρίς απέρριψε το όνειρο μιας πυρηνικής οικογένειας, διακρίνοντας την παθογένεια, στέκεται μετέωρη ανάμεσα στην άρνησή της και τον φόβο της μοναξιάς, της έλλειψης συντροφικότητας. Και αν ακόμα αποφάσιζε να κάνει ένα παιδί, θα

ήταν άραγε αυτή μια απόφαση σωστή για κάποια που διακρίνει μόνο ζοφερές μέρες στον ορίζοντα. Τι κάνουμε τώρα, ρωτάει τη φίλη της σε κάποιο μέγλι- πώς υπερνικά κανείς φόβους και βεβαιότητες στεκούμενος την ίδια στιγμή στην άκρη του βαθιρά;

Παρότι η Άλις λειτουργεί ως ένα ενδοκειμενικό άλτερ έγκο της συγγραφέως, το Όμορφε κόσμε, πού είσαι δεν ανήκει στο υποείδος της αυτομυθοπλασίας παρά τις όποιες κρυμμένες του προσωπικού προσφέρει απλόκερα στη Ρούνεϋ. Το μυθιστόρημα αποφεύγει να δώσει απαντήσεις. Αποφεύγοντας τις απαντήσεις, αποφεύγει και ο διδακτισμός, τα ερωτήματα εντείνονται και κυριαρχούν. Καμία υπόσχεση ασφάλειας δεν δίνεται, καμία εδαφική σταθερότητα δεν προαναγγέλλεται, ανακάλυψη και ανατροφοδότηση, διαρκής επανάληψη του μυθικού, ξανά και ξανά, κάνοντας μια γνώριμη ιρλανδική επωδή να αντηχάει κάπου στο βάθος. Τα ερωτήματα αυτά δεν χαρακτηρίζονται από πρωτοτυπία, όχι στον πυρήνα τους τουλάχιστον. Εκείνες που σίγουρα διαφέρουν είναι οι επικρατούσες συνθήκες, βέβαια το ίδιο ισχυρίζεται κάθε γενιά. Η Ρούνεϋ πιάνει τον σφυγμό ενός σημαντικού μέρους της νεολαίας –τι υπέροχα διευρυμένος όρος– του δυτικού κόσμου, δεν παραγνωρίζει τα προνόμια των χαρακτήρων της, ίσα-ίσα που στις αντιφάσεις αυτές σκύβει με προσοχή για να διακρίνει τους ίδιους σπόρους. Δεν είναι μόνο το δικαίωμα στην ευτυχία αλλά και το ανάποδο του, όποιο είναι για το καθένα αυτό, που γυρεύει χώρο να πετάξει κλαδιά.

Το Όμορφε κόσμε, πού είσαι μου άρεσε αρκετά, κατά τόπους υπερβολικά. Θα αναζητήσω, σε πρώτη ευκαιρία, και τα υπόλοιπα βιβλία της Ρούνεϋ, αυτό είναι σίγουρο. Σε όποιο άρεσει η Ρούνεϋ θα πρότεινα να διαβάσει το Θαλασσινό νερό της Τζέσικα Αντριους, ένα από τα καλύτερα βιβλία που διάβασα φέτος.